

ODPIS

Sygn. akt

POSTANOWIENIE

Dnia 18 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie II Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Dagmara Olczak-Dąbrowska

Protokolant: protokolant sądowy Anna Banasik

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

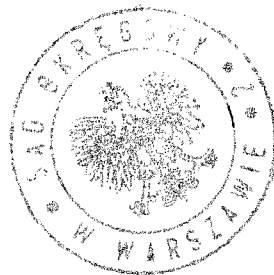
sprawy z powództwa P Spółki Akcyjnej w O

przeciwko S w W

o ukształtowanie stosunku prawnego

postanawia:

1. na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu następujące pytanie prawne: *Czy art. 110¹ pkt 3 w zw. z art. 110¹⁸ ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. 2016 poz. 666) w zakresie, w jakim powierza Komisji Prawa Autorskiego rozstrzygnięcie sporów związanych z zawarciem umowy, o której mowa w art. 21¹ ust. 1 tej ustawy, wyłączając upoważnienie do sądowego ukształtowania stosunku prawnego, jest zgodny z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;*
2. na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. zawiesić postępowanie do czasu rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie pytania prawnego z pkt 1.

Sygn. akt

Uzasadnienie postanowienia z 18 grudnia 2017 roku.

Przedstawione pytanie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego.

W pozwie z czerwca 2016 roku o ukształtowanie stosunku prawnego P

Spółka Akcyjna z siedzibą w O wniosła m.in. o zobowiązanie S

w W do złożenia oświadczenia woli stanowiącego składnik umowy, o której mowa w art. 21¹ ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 2016 poz. 666, dalej jako u.p.a.p.p.). Zgodnie z tym przepisem operatorom sieci kablowych wolno reemitować w sieciach kablowych utwory nadawane w programach organizacji radiowych i telewizyjnych wyłącznie na podstawie umowy zawartej z właściwą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

Powodowa spółka jest operatorem telewizji kablowej. Jej działalność polega na odbieraniu programów telewizyjnych nadawanych przez inne organizacje telewizyjne oraz na ich rozprowadzaniu za pośrednictwem sieci kablowych znajdujących się w budynkach

Z tego tytułu powódka pobiera opłaty uiszczane przez odbiorców reemitowanych programów, Ponadto świadczy odpłatnie także inne usługi multimedialne jak np.

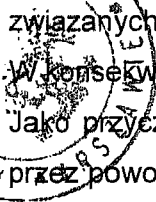
Opłaty od wszystkich świadczonych usług ewidencjonowane są odrębnie ze względu na zróżnicowane stawki podatku od towarów i usług. Część zawartości programów telewizyjnych rozprowadzanych w sieci kablowej stanowią utwory będące przedmiotem praw autorskich objętych zbiorowym zarządem S

w W

S z siedzibą w W jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi m.in. do utworów słownych, muzycznych i słowno-muzycznych na polach eksploatacji wskazanych w zezwoleniu udzielonym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (obwieszczenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 21 września 2010 r., M.P. Nr 71, poz. 907). S nie posiada zatwierdzonych przez Komisję Prawa Autorskiego tabel wynagrodzeń na polu „reemisja”.

Strony nie zawarły umowy licencyjnej pozwalającej na korzystanie powodowej spółce na polu reemisji z utworów należących do repertuaru pozwanego ze względu na brak konsensusu co do przedmiotowo istotnych postanowień umowy.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa. Zarzucił brak podstaw prawnych do prowadzenia postępowania o zawarcie umowy o reemisję przed sądem powszechnym. Zgodnie bowiem z art. 110¹ ust.2 pkt 3 u.p.a.p. rozstrzygnięcie sporów

związanych z zawarciem tej umowy należy do wyłącznych zadań Komisji Prawa Autorskiego. W konsekwencji podniósł zarzut niedopuszczalności drogi sądowej (art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.). Jako przyczynę odmowy zawarcia umowy o reemisję wskazał natomiast fakt korzystania przez powodową spółkę z repertuaru, do którego prawami autorskimi i prawami pokrewnymi zarządza, także na innych polach eksploatacji. W ocenie pozwanego umowa powinna w sposób kompleksowy regulować prawa i obowiązki stron związane z korzystaniem przez powódkę na wszelkich polach eksploatacji z utworów będących przedmiotem praw autorskich i praw pokrewnych objętych jego zbiorowym zarządem. Tymczasem powodowa spółka nie występuje o zawarcie umowy zezwalającej na zamierzoną reemisję utworów z repertuaru pozwanego, lecz umową chce objąć już realizowane rozpowszechnianie tych utworów, które nie ma jednak wyłącznie cech reemisji, ale obejmuje także inne pola eksploatacji np. publiczne odtwarzanie, publiczne udostępnianie utworów w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym.

Postanowieniem z   grudnia 2016 roku Sąd Okręgowy odmówił odrzucenia pozwu, a Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z   marca 2017 roku (   ) oddalił zażalenie pozwanego na to rozstrzygnięcie. W motywach pisemnych tego orzeczenia Sąd drugiej instancji przytoczył pogląd wyrażony na gruncie art. 110¹⁸ u.p.a.p.p. przez Sąd Najwyższy w wyroku z 20 stycznia 2016 roku (IV CSK 484/15, Legalis). Przyjęto w nim, że w stanie prawnym obowiązującym po nowelizacji ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnym ustawą z dnia 8 lipca 2010 roku o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz. U. 2010, Nr 152, poz. 1016), która weszła w życie z dniem 21 października 2010 roku brak podstawy prawnej do sądowego kształtowania stosunku prawnego. Ze zmianą stanu prawnego dokonaną powołaną nowelizacją, a w szczególności uchyleniem art. 108 ust. 7 u.p.a.p.p., który po wyczerpaniu postępowania w przedmiocie obowiązku zawarcia umowy, o jakiej mowa w art. 21¹ ust. 1 u.p.a.p.p., przyznawał stronie niezadowolonej z rozstrzygnięcia Komisji Prawa Autorskiego prawo do wniesienia powództwa do sądu okręgowego, Sąd Najwyższy powiązał utratę uprawnienia do kształtowania stosunku prawnego mocą orzeczenia sądu. Wyjaśnił, że obecnie obowiązujący art. 110¹⁸ u.p.a.p.p. przewiduje, że spór o wysokość wynagrodzenia może być rozwiązany w drodze mediacji, która ma charakter dobrowolny, a przepisy nie przewidują możliwości skierowania sporu na drogę sądową. W konsekwencji brak jest w ustawie przepisu zawierającego upoważnienie do sądowego ukształtowania stosunku prawnego w drodze powództwa. Pogląd taki został również wyrażony w uzasadnieniu postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 9 lutego 2017 r. (I ACz 76/17, niepubl.) oraz w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 5 czerwca 2017 roku (I C 1120/17, niepubl.).

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego za ukształtowany należy uznać pogląd, że jeżeli utrwalona i konsekwentna praktyka stosowania prawa w sposób bezsporny ustaliła wykładnię danego przepisu prawnego, a jednocześnie przyjęta interpretacja nie jest kwestionowana przez przedstawicieli doktryny, to przedmiotem kontroli konstytucyjności jest norma prawna dekodowana z danego przepisu zgodnie z ustaloną praktyką (zob. np. wyrok z 24 czerwca 2008 r., sygn. SK 16/06, OTK ZU nr 5/A72008, poz. 85; postanowienie z 28 lipca 2015 r., sygn. SK 22/14, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 117 oraz wyrok z 3 października 2017 r. SK 31/15, OTK Seria A 2017, poz. 62).

Ze względu na utrwaloną w orzecznictwie sądowym i niekwestionowaną w piśmiennictwie wykładnię przytoczonych przepisów u.p.a.p.p. opartą przede wszystkim na poglądach wyrażonych w wyroku Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2016 roku (IV CSK 484/15) Sąd Okręgowy przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy powziął wątpliwości co do zgodności norm prawnych w ten sposób wyłożonych, a zrekonstruowanych na podstawie art. 110¹ pkt 3 w zw. z art. 110¹⁸ ust. 1 i 2 u.p.a.p.p., z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z następujących względów.

Na podstawie art. 21¹ ust. 1 u.p.a.p.p. operatorom sieci kablowych wolno reemitować w sieciach kablowych utwory nadawane w programach organizacji radiowych i telewizyjnych wyłącznie na podstawie umowy zawartej z właściwą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Natomiast zgodnie z art. 106 ust. 2 u.p.a.p.p. organizacja zbiorowego zarządzania nie może, bez ważnych powodów, odmówić zgody na korzystanie z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych w granicach wykonywanego przez siebie zarządu. Ustawą z dnia 8 lipca 2010 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 152, poz. 1016) zmieniono art. 21¹ ust. 2, art. 106 ust. 2, art. 107, art. 110 u.p.a.p.p., dodano art. 104 ust. 3¹-3⁵, art. 107¹, rozdział 12¹ oraz uchylono art. 108, art. 109 u.p.a.p.p. Znowelizowane przepisy weszły w życie z dniem 21 października 2010 roku.

Na gruncie u.p.a.p.p. sprzed nowelizacji z dnia 8 lipca 2010 roku przeprowadzenie postępowania spornego przed Komisją Prawa Autorskiego było uznawane w judykaturze za obligatoryjne, co skutkowało czasową niedopuszczalnością drogi sądowej. Wynikało to z treści art. 108 ust. 5 - 7 u.p.a.p.p. Na tej podstawie Komisja Prawa Autorskiego w składzie trzyosobowym wyznaczonym z grona arbitrów po jednym przez każdą ze stron oraz superarbitra wybranego przez tak wyznaczonych arbitrów rozstrzygała m. in. spory związane z zawarciem umowy, o której mowa w art. 21¹ ust. 1 u.p.a.p.p. Do postępowania przed Komisją w sprawach, o których mowa w ust. 5, stosowano odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu przed sądem polubownym. Dopiero strona niezadowolona z rozstrzygnięcia Komisji, o którym mowa w ust. 5, mogła w terminie 14 dni

od dnia doręczenia rozstrzygnięcia wnieść powództwo do właściwego sądu okręgowego (art. 108 ust. 7 u.p.a.p.p. w brzmieniu sprzed 21 października 2010 roku). W czasie obowiązywania art. 108 ust. 5 u.p.a.p.p. dopuszczalność drogi sądowej w sprawach związanych z zawarciem umowy, o której mowa w art. 21¹ ust. 1 u.p.a.p.p. uzależniona była zatem od wyczerpania postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego, określonego w art. 108 ust. 5 u.p.a.p.p. (tak też Sąd Najwyższy w uchwale Składu Siedmiu Sędziów z dnia 13 lipca 2010 r., sygn. akt III CZP 1/10, OSNC 2011, Nr 1, poz. 1).

Ustawa nowelizująca z dnia 8 lipca 2010 roku uchyliła art. 108 u.p.a.p.p. w ślad za dyrektywą 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 roku w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową od dnia 21 października 2010 roku wprowadza możliwość poddania sporu o zawarcie umowy, o której mowa w art. 21¹ ust. 1 u.p.a.p.p. mediacji. W powyższym zakresie art. 21¹ ust. 2 u.p.a.p.p. odsyła do art. 110¹⁸ u.p.a.p.p., który z kolei przewiduje, że do postępowania w przedmiocie rozpatrywania sporów stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o mediacji. W myśl art. 110¹⁸ ust. 2 u.p.a.p.p. mediacja jest dobrowolna.

W ocenie Sądu Okręgowego z wyłączenia obligatoryjnego postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego i uchylenia art. 108 ust. 7 u.p.a.p.p. stanowiącego o prawie do wniesienia powództwa do sądu powszechnego po wyczerpaniu postępowania przed Komisją, nie można wyprowadzać wniosku, że sąd powszechny utracił kompetencje do kształtowania umowy, o której stanowi art. 21¹ ust. 1 u.p.a.p.p. Sporami związanymi z zawarciem umowy o reemisję są wszelkie spory mogące powstać między stronami, a więc zarówno spory co do samego obowiązku zawarcia umowy, jak i co do treści umowy, a w szczególności postanowień dotyczących sposobu ustalenia wysokości wynagrodzenia, należących do istotnych elementów umowy i mających dla stron doniosłe znaczenie. Nie ma więc wątpliwości, że skoro, jak twierdzi powód, pozwany odmawia zawarcia umowy licencyjnej, to spór pomiędzy stronami niniejszego postępowania jest sporem związanymi z zawarciem umowy, o której mowa w art. 21¹ ust. 1 u.p.a.p.p.

Przepisy u.p.a.p.p. ograniczają autonomię woli stron podmiotów prawa cywilnego i zasadę swobody umów wyrażoną w art. 353¹ k.c. Organizacja zbiorowego zarządzenia może odmówić zawarcia umowy licencyjnej tylko z ważnych powodów (art. 106 ust. 2 u.p.a.p.p.), co oznacza, że z mocy ustawy został jej narzucony obowiązek kontraktowania. Akceptacja wykładni przedstawionej w uzasadnieniu powołanego wyroku Sądu Najwyższego w sprawie o sygn. akt IV CSK 484/15 oznacza, że w przypadku odmowy zawarcia umowy licencyjnej operator sieci kablowej jest pozbawiony prawa do dochodzenia zawarcia umowy na drodze

sądowej nie na skutek wyłączenia tej kategorii spraw z zakresu kognicji sądów powszechnych, ale poprzez odmowę udzielenia ochrony prawnej roszczeniu, które ma swoje źródło w prawie materialnym, w formie orzeczenia kształtującego stosunek prawny. Odmowa ta może zatem nastąpić z jakichkolwiek przyczyn, niekoniecznie ważnych powodów w rozumieniu art. 106 ust. 2 u.p.a.p.p., a zainteresowany zawarciem tej umowy operator sieci kablowej jest pozbawiony ochrony prawnej zmierzającej do weryfikacji przesłanek odmowy kontraktowania przez organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi. Zostaje zatem na niego przerzucone całe ryzyko niepowodzenia negocjacji, a ostatecznie i tak nie może skutecznie dochodzić zawarcia umowy nawet na warunkach optymalnych dla obu stron. Rezultatem tego stanu rzeczy będzie niewątpliwie zwiększenie ryzyka bezprawnego korzystania z praw zarządzanych przez organizację zbiorowego zarządzania, co stoi w sprzeczności z celem działania tych podmiotów.

Takie rozwiązanie będące wynikiem utrwalonej w orzecznictwie sądowym wykładni analizowanych przepisów w ocenie Sądu Okręgowego prowadzi do naruszenia art. 45 ust. 1 i 77 ust. 2 Konstytucji RP. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że wyrażony w art. 77 ust. 2 Konstytucji zakaz zamykania drogi sądowej dochodzenia gwarantowanych konstytucyjnie wolności lub praw ma charakter bezwzględny. Dyspozycja tego przepisu znajduje zastosowanie nie tylko w wypadkach, gdy ustawa wyłącza wprost prawo do zainicjowania postępowania przed sądem, lecz również - i w praktyce głównie - wtedy, gdy mimo braku wyraźnego wyłączenia, przepis ustawy lub znajdująca się w niej luka prawna prowadzą do identycznego rezultatu (por. uzasadnienie wyroku z 3 października 2017 roku, SK 31/15, OTK Seria A 2017, poz. 62). Z kolei prawo do sądu w ujęciu art. 45 ust. 1 Konstytucji to nie tylko prawo dostępu do sądu w ujęciu formalnym, a więc w znaczeniu dostępności drogi sądowej, lecz również w ujęciu materialnym rozumiane jako możliwość uzyskania prawnie skutecznej ochrony praw na drodze sądowej (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 12 maja 2017 roku, SK 49/13, OTK Seria A 2017, poz. 41).

W rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której usunięcie z systemu prawa art. 108 ust. 7 u.p.a.p.p. i skierowanie sporów na tle zawarcia umowy reemisję do dobrowolnej mediacji zostało w orzecznictwie sądowym wyłożone w sposób prowadzący do wyłączenia możliwości skutecznego dochodzenia zawarcia umowy o reemisję na drodze sądowej, a więc do rezultatu sprzecznego z bezwzględnym zakazem wynikającym z art. 77 ust. 2 Konstytucji. Taka wykładnia w ocenie Sądu Okręgowego narusza również prawo do sądu w ujęciu materialnym (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Operator sieci kablowej, któremu organizacja zbiorowego zarządzania odmówiła zawarcia umowy o reemisję może wprowadzić powództwo o zobowiązanie do złożenia stosownego oświadczenia woli, ponieważ

droga sądowa w tego rodzaju sprawie formalnie nie została wyłączona. Jednakże jest to jedynie pozorna ochrona prawna, skoro dochodzone roszczenie według wykładni utrwalonej w judykaturze jest pozbawione podstaw prawnych. W konsekwencji w sytuacji, w której organizacja zbiorowego zarządzania odmawia zawarcia umowy o reemisję operator sieci kablowej powinien zaprzestać prowadzenia działalności gospodarczej, ponieważ system prawa nie przyznaje mu żadnych środków prawnych zmierzających do urzeczywistnienia normy prawnej rekonstruowanej na podstawie art. 21¹ u.p.a.p.p. czyli możliwości reemisji utworów w sieci kablowej na podstawie umowy zawartej z właściwą organizacją zbiorowego zarządzania.

Nie można też tracić z pola widzenia faktu, że obecnie w Polsce działa jedynie 14 organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, a S co do niektórych pól eksploatacji utworów słownych, muzycznych i słowno-muzycznych jest jedyną właściwą organizacją zbiorowego zarządzania. Powodowa spółka nie ma zatem możliwości wyboru innej organizacji w celu zawarcia umowy o reemisję i prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Na gruncie analizowanego stanu prawnego, w ocenie Sądu Okręgowego, dopuszczalna jest odmienna wykładnia pozostająca w zgodzie powołanymi przepisami Konstytucji RP. Jak trafnie zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu postanowienia z marca 2017 roku ( ) ogólną podstawę wydania wyroku zastępującego oświadczenie woli stanowi art. 65 k.c. Jeśli więc obowiązek zawarcia umowy został uregulowany w przepisie szczególnym, w tym w art. 21¹ ust. 1 u.p.a.p.p. nawet brak szczegółowych regulacji określających wymagania dotyczące treści objętej pozwem o nakazanie jej zawarcia, nie musi stanowić przeszkody w zakresie wydania wyroku uwzględniającego takie powództwo. Niemniej jednak jest to stanowisko jednostkowe, ponieważ dominuje linia orzecznicza ukształtowana poglądami wyrażonymi w wyroku Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2016 roku (IV CSK 484/15). W konsekwencji uzasadnione jest poddanie kontroli konstytucyjnej utrwalonej w praktyce sądowej wykładni art. 110¹ pkt 3 w zw. z art. 110¹⁸ ust. 1 i 2 u.p.a.p.p.

W celu usunięcia wątpliwości dotyczących zgodności z Konstytucją powołanych przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych Sąd Okręgowy postanowił na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne i na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. zawiesić postępowanie w sprawie do czasu rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie tego pytania.

Na oryginale właściwe podpisać
Olga Kamińska
Sekretarz Sądowy
Sądu Okręgowego w Warszawie
Olga Kamińska